

העיקר – לא לפחד כלל!

סיור קצר בעולם של טכנולוגיה היי-טקית בשירות החינוך

ריבה פריד עם אבי ורשבסקי

עוברים באולם קטן שבו יושבת קבוצת צעירי "הגראז". הם ישובים סביב שולחן ארוך מלא במסכים, ונראה שהפעילות מתנהלת בנינוחות ובאווירה טובה (אך רחוקה מאוד מהדימוי של 'עבודה' כפי שהיה קיים עד לפני עשור). זהו עולם ייחודי בו אין מקום לזרים שלא באים מהתחום. משהו באוויר מריח תסיסה ויצירה צעירה. שומעים את המוחות קודחים. במשרד של אבי אנחנו מנסים יחד לפצח במה בדיוק מדובר.

מהו בדיוק הקשר בין החברה שלכם, MindCET, למט"ח (מרכז לטכנולוגיה חינוכית) של משרד החינוך?

"חדשנות זה משהו שצריך לעבוד בו, זה לא משהו שקורה במקרה. מט"ח, כגוף שמסונכרן עם כל בתי הספר בארץ, התקשה מאוד לעמוד בקצב שהיה רוצה להיות בו. לכן לפני ארבע שנים החליטה הנהלת מט"ח להקים את MindCET, שאמורה לרוץ מהר יותר ולהציע למערכת החינוך מודלים ופתרונות תואמים לשלוש-ארבע שנים קדימה".

איך אפשר לראות ארבע שנים קדימה כאשר בתחום הזה שבוע אחד יכול לשנות את כל הזירה?

"זה באמת אתגר גדול. אחד היתרונות שלנו הוא שיש כאן יזמים עצמאיים, בקבוצה לא הומוגנית. כל אחד מביא איתו כיוון אחר, זווית מיוחדת. מצד אחד, יש טרנדים שאנחנו מנסים לזהות ולתפוס אותם גם מתוך הבנה של מה שקורה בשטח, גם מתוך הבנה של מה שקורה בחינוך. מצד שני יש עוד כמה צירים שאפשר להסתכל עליהם, כמו למשל עולם ההשקעות - במה משקיעים, מתי. תחום החינוך הוא בסך הכול נגזרת של התחומים האחרים, ואנחנו מסתכלים מה קורה בהם - למשל בעולם הגיימינג (משחק), או בעולם המדיה החברתית - ומנסים לחשוב לאן זה עשוי עוד ללכת".

בפתח המאה ה-21 השתנו כמעט כל אורחות החיים שלנו. השינויים השפיעו על רבים מהרגלי החיים, אך כמעט שלא השפיעו על תהליכי הלמידה וההוראה הממוסדים. במהלך השנים הושקעו משאבים לא מעטים במיזמים המשלבים טכנולוגיה בחינוך, אולם בשונה מתחומים אחרים, בתחום החינוך לא התרחשה הטלתה המתבקשת, וזו שכן הוטמעה שירתה את המבנים הקיימים ולא הביאה לשינוי המתבקש.

כדי לשנות את המצב הזה, הוחלט במט"ח (מרכז לטכנולוגיה חינוכית) על הקמת MindCET. המרכז מנוהל על ידי אבי ורשבסקי, איש חינוך ותושב ירוחם בשבע-עשרה השנים האחרונות ("אשתי עשתה כאן צבא ובזכותה חזרנו לכאן").

בסיס הפעילות של MindCET נמצא בירוחם שבנגב. מצד אחד, המיקום מאפשר ליהנות מכוחות רעננים ומתהליכי הצמיחה של הנגב, ומצד שני הוא בעצמו תורם לצמיחה זו.

שלוש זרועות יש לחברה:

- **הגראז:** חממה לסטארט-אפים טכנולוגיים פורצי דרך בתחום הטכנולוגיה והחינוך.
- **המעבדה:** שותפות של בתי ספר בחשיבה וביזמות, תוך התנסות.
- **אקווריום:** מוקד ידע שבו נערך מחקר המאפשר למידה והתעדכנות בכל הקשור לצמתים שבין טכנולוגיה לחינוך.

עקרונות המפתח בפעילות MindCET הם שיתוף פעולה מתמיד בין שלוש הזרועות האלה ובתוך כל אחת מהן. שיתוף פעולה זה מאפשר לייצר ידע, רעיונות וחדשנות בעלי ערך לתחום החינוך¹.

בדרך למשרדו של אבי בבניין מטופח בפאתי ירוחם, אנחנו

חייבת להיות הבנה כלשהי בתחום, גם אם לא רוצים לשהות בו. זה המרחב שבו מתרחש הרבה ממה שקורה כיום. בעיניי, המשמעות של התעלמות מהמרחב הווירטואלי היא כמו לעבוד כיום בלי חשמל. זו בחירה לא להיות חלק מהעולם

איך עובדת החברה?

"אנחנו מספקים אינקובציה לסטרט-אפסטים עצמאיים, יזמויות עצמאיות, שעשויות לקדם את תחום החינוך הטכנולוגי. אין לנו אנשי פיתוח משלנו, וההתמחות שלנו היא היכולת ללוות את היזמים ויחד איתם לפתח כיוונים חדשים. אנחנו נותנים להם את הבית, את המצע הכלכלי, והכי חשוב - את הידע המקצועי-חינוכי שהתמחנו בו כאן. יש שלושה סוגים של יזמים שעוברים דרכנו. קבוצה אחת היא סטרט-אפסטים עסקיים שהרקע של רובם הוא לא חינוכי, אלא טכנולוגי או עסקי. המוטיבציה שלהם היא לייצר סטרט-אפס לתחום החינוך אך הם רואים בעיקר את המודל העסקי. קבוצה שנייה היא מורים יזמים שבאים מהשטח, ומגיעים לכאן ליום בשבוע. הראייה שלהם היא כמובן חינוכית, עם דגש על חדשנות בחינוך. הקבוצה השלישית והעיקרית שמאכלסת את המקום - אלה יזמים בלי רעיון. אנחנו מאתרים אותם ומצרפים אותם לכאן לתכנית של חצי שנה, שבה הם מקבלים מאיתנו איזשהו אתגר. רובם כבר אנשי מקצוע - מתכנתים, מעצבים, אנשי 'חוויות משתמש' וכדומה - שנמצאים בראשית הקריירה שלהם, ומבחינתם זו הזדמנות להתפתחות מקצועית ואפשרות להיות שותפים במיזמים חדשניים, שאם יבשילו, הם יכולים להפוך למשהו מעשי."

התמהיל הזה מאוד פורה. יום בשבוע כולם עובדים ביחד, עוברים תהליכים, מקיימים סדנאות והרצאות משותפות, וזה מאוד משמעותי. 40% מהמשתתפים בתכנית יושבים כאן רוב הזמן, ויש עוד 60% שיושבים במרכז הארץ, אבל גם הם מגיעים לכאן בתדירות גבוהה יחסית ומשתתפים במרתונים שאנחנו מקיימים כאן.

הייחודיות שלנו היא שהתהליך מאוד קשור להתנסות מיידית בשטח. בנינו כאן מערך של מורים ותלמידים שהם הנסיינים. ירוחם היא מעין גן עדן למיזמים, משום שהיא מקום מספיק קטן ומספיק גדול, ויש בה אוכלוסייה מאוד מגוונת מכל הסוגים. יש כאן בתי ספר שנמצאים בעשירייה הפותחת בישראל, ויש בתי ספר עם תלמידים מאתגרים יותר, ואנחנו מקבלים הרבה מאוד שיתוף פעולה מכולם. המועצה כולה איתנו, מנהלי בתי הספר תומכים. נוצר כאן חיבור מצוין.

מאפיין ייחודי נוסף הוא העיסוק במחקר לצד ההתנסויות ולצד הפיתוח. אנחנו מנסים להביא לתהליך גם חוקרים שמשקפים את מה שאנחנו עושים, ומביאים מידע על דברים מקבילים שקורים בעולם."

על איזה הישג בולט שלכם אפשר לספר?

"אנחנו צעירים מאוד, אז ההישגים שלנו בהתאם. השנה התחלנו פה את המחזור הרביעי. מבין החברות שצמחו כאן, יש כמה שהגיעו להשקעות גדולות מצד משקיעים חיצוניים. יש חברה שפיתחה כאן מעין קורס תכנות לילדים שבנוי על משחק, ומשתמשים בו כיום הרבה מאוד תלמידים. החברה מצליחה גם ברמה העסקית בארץ ובעולם."

נעשית כאן עבודה מאוד יפה גם ברמה הפדגוגית מול בתי הספר. לפני שנתיים, לדוגמה, התחלנו תהליך עם בית ספר מצוין לבנות בשם 'קמה'. זהו בית ספר שמאתגר את עצמו כל הזמן במישורים שונים ובין השאר במישור הפדגוגי. התהליך כלל חשיבה מאפס

בהתחלה עסקתי הרבה בתחומי המקרא, ואחר כך ביזמויות מהתחומים הטכנולוגיים".

מנקודת מבטך, האם הורים ומורים חייבים כיום להיות בתוך העולם הווירטואלי או שאפשר להסתדר בלעדיו?

"חייבת להיות הבנה כלשהי בתחום, גם אם לא רוצים לשהות בו. זה המרחב שבו מתרחש הרבה ממה שקורה כיום. בעיניי, המשמעות של התעלמות מהמרחב הווירטואלי היא כמו לעבוד כיום בלי חשמל. זו בחירה לא להיות חלק מהעולם".

איך זה עובד בפועל בתוך בתי הספר?

"יש מדיניות ממלכתית לתקשב את מערכת החינוך. הדימוי של תקשוב הוא מעין פיזור אבק כוכבים על המערכת הישנה והפיכתה למשהו אחר. במציאות שאנחנו פוגשים בבתי הספר, קורה לא מעט שתהליכי אימוץ הטכנולוגיה לתוך תהליכי הלמידה משכיחים את המהות. מתעסקים במכשירים, במסכים, בפרוצדורה, ומאפילים את הסיבה שלשמה אנחנו נמצאים בבית ספר - הלמידה עצמה. זה נהיה משהו מאוד טכני. לפעמים התהליכים המוסדיים מסוכנים מאוד, ודווקא התהליכים שבאים מלמטה, מהשטח - לדוגמה: מורים שמפעילים קבוצת וואטסאפ, או דברים אחרים שבאים מתרבות הרשת - הם יותר נכונים, כי הם פוגשים משהו שגם התלמידים וגם חלק גדול מהמורים כבר נמצאים בתוכו. אלה לא מערכות שמושרד החינוך מכיר ומוביל, אבל אלה התפתחויות שגם הילדים וגם המורים נמצאים בתוכן, וכאשר הן משרתות את הרצון שתהליך הלמידה יהיה יותר טוב, ובאות בצורה יותר טבעית ולא מלאכותית - זה עובד.

התפקיד שלנו הוא להסתכל על כלים טכנולוגיים שיכולים לשנות את מה שקורה בבית הספר, בכיתות, מתוקף העובדה שהם מארגנים את המציאות אחרת. זה יכול להיות, למשל, גם שימוש במשחקים, אבל גם בתחום הזה יש מנעד רחב מאוד של תופעות שצריך להבין אותן. באופן מסורתי, מערכות החינוך

על איך אפשר לעשות את הדברים בצורה יותר נכונה מבחינה פדגוגית. בתהליך הזה הגענו יחד - הצוות שלנו וצוות המורים - למסקנה שיום הלימודים בנוי בצורה בעייתית, כי 45 דקות של שיעור אחר שיעור לא מאפשרות להעמיק בלימוד. הצענו לחתוך את היום לשני חלקים - שלוש שעות לכל תחום לימוד, כך שהזמן שיוקדש לכל תחום יהיה משמעותי יותר. המנהלת הייתה אמיצה מאוד, ולא רק ברמת הדיבורים, ויישמה את הרעיון בשנה שלאחר מכן. בית הספר עבר כולו לעבוד במתכונת הזאת. עבדנו איתם יחד בליווי צמוד. כיוון שהבנו שהמורה לא יכול לעמוד וללמד באופן פרונטלי במשך שלוש שעות רצופות, סייענו בהכנסת כלים ועזרים לימודיים. משם גם המשכנו הלאה ופיתחנו בכיתות את 'השיח הטכנולוגי'. המפגש עם התלמידים הוא אחר לגמרי כשלפנינו משבצת של שלוש שעות רציפות, שבהן אפשר לתת לשיחה לזרום באופן טבעי ולא לדחוס אותה בתוך מסגרת צרה של שיעור. זו דוגמה לתהליך שנעשה בו שינוי חינוכי משמעותי מבחינתנו".

איך הגעתם למסקנה שרצף של שלוש שעות ייטיב עם הלימוד?

"ישנם תהליכים סדנאיים שבנינו - הרבה מהם למדנו מאנשים שמתמחים בתחום, ובמשך הזמן מיקדנו את הווריאציה החינוכית שלהם. אלה תהליכים שאנחנו בדרך כלל עושים עם סטרט-אפיסטים שעובדים איתנו, אבל כאן עשינו אותם עם צוות המורים בבית הספר וכך הצלחנו לחדד את הבעיות ולמצוא אלטרנטיבות רדיקליות. התהליכים האלה שפיתחנו, מייצרים מודלים חדשים וטובים, ואפשר להשתמש בהם בכל מקום".

מאיזה תחום אתה בא לעשייה הזו?

"ההשכלה הפורמלית שלי היא במדעי הרוח, יהדות, פילוסופיה כללית והיסטוריה. ברוב שנות עבודתי הייתי תמיד על התפר בין הטכנולוגיה לבין התוכן והפדגוגיה. עבדתי כמעט בכל גוף ישראלי שבא מהתחום הזה, ובשנים האחרונות עבדתי במט"ח.

התפקיד שלנו הוא להסתכל על כלים טכנולוגיים שיכולים לשנות את מה שקורה בבית הספר, בכיתות, מתוקף העובדה שהם מארגנים את המציאות אחרת. יש נטייה להסתייג ממשחקים שהם באמת "רק" משחקים. אנחנו מראים את כוח ההשפעה של משחקים כאלה לחיזוק אלמנטים חינוכיים חשובים

אין חשש מצד המורים שהאמצעים הטכנולוגיים מייתרים אותם?

"פעם היה איזה חלום שהטכנולוגיה תחליף את המורים. כיום רואים במורים סוכני שינוי שמהווים ציר מרכזי בחדשנות החינוכית והטכנולוגית. התפקיד משתנה, אבל הנחיצות של המורים בכיתה ברורה. המורה הוא שחקן מאוד משמעותי בקידום השימוש בטכנולוגיה בכיתה.

אמנם, מדי פעם אני שומע ממורים אמירות שמבטלות את הצורך בהתפתחות בתחום של המדיה, אך בשנים האחרונות פחות ופחות. יש תלונות מתונות שמדברות על דברים ספציפיים כמו 'עד כמה זה רלוונטי לכיתה', או 'עד כמה זה מועיל לתהליכי הלמידה' וכדומה. אנחנו לא פנאטיים. יש מקומות שחלק מהעניין בהבנת העולם הזה, הוא להיות מסוגלים לזהות ולהגיד מתי מתאים ומתי לא".

כמי שעוסק הרבה גם בעולם היהודי המתקדם - מה השתנה מאז שנפתחו אתרי יהדות למיניהם, חומרים עלו לרשת, והכול פתוח וזמין לכולם?

"כל שינוי מביא איתו דברים טובים ורעים גם יחד. כך גם בהתפתחות הטכנולוגית בתחומי היהדות - הרווחנו משהו אחד והפסדנו משהו אחר. אבל כמו במעבר מכתב-יד לדפוס, או במעבר מתרבות בעל-פה לתרבות כתיבה, כך גם המעברים הנוכחיים - זאת המציאות החדשה, וכל מי שנכנס לרשת כבר

יודעות לאמץ בקלות "משחקים חינוכיים" - פעילויות חינוכיות שיש בהם אלמנטים משחקיים - ויש נטייה להסתייג ממשחקים שהם באמת "רק" משחקים. אחד הדברים שאנחנו מראים הוא כוח ההשפעה של משחקים כאלה לחיזוק אלמנטים חינוכיים חשובים, כמו עבודת צוות או פיתוח היכולת להיכשל ולקום (במשחק, למשל, ילד לומד שזה חוקי שיהרגו אותו, שיפגעו בו, והוא יקום לתחייה). אלה מסרים שהם חלק מהעניין במשחק, וזה יכול להיות מאוד משמעותי אם מנצלים אותם לחינוך. יש הרבה מאוד 'ידע עולם' שניתן לרכוש אותו דרך המשחקים האלה, אז הרבה מהשיח שלנו עם המורים בהקשר הזה יהיה שיח שמפיג את הרתיעה מהם. לעומת זאת, יש משחקים מזעזעים מבחינת התוכן שלהם. לפעמים למורים ולהורים אין מושג לגביהם, הם לא יודעים מה קורה שם, וזה לא מעניין אותם, כי 'זה רק של הילדים'. גם כאן נדרשת מודעות והבנה.

בתהליך שאנחנו עוברים ומעבירים במערכות החינוך מתרחשת שיחה ברמה של היכרות עם הכלי, ופחות בסוגיה של 'איך ללמד ביולוגיה באמצעים טכנולוגיים'. הרבה מהעבודה שאנחנו עושים היא לאסוף ולפתח כלים יחד עם המורים, כך שבסופו של דבר יהיו להם טעם אישי, יכולת לאמץ או לדחות מה שיש לטכנולוגיה ולמדיה להציע, ועמדה שבה ירגישו יותר בטוחים לברור מה מהאמצעים הטכנולוגיים כדאי להם לאמץ לכיתה ומה לדחות".

יש פתרונות להשטחה ולרידוד ברשת?

"כן. למשל, יש לנו סטרט-אפ שעוסק בהנגשת טקסטים באופן אחר מהמקובל ברשת, ויצירת סביבה שמאפשרת פרשנות. קוראים לזה 'טקסט תלת-מימדי' - כלומר, ניתן להקטין ולהרחיב את הטקסט בתוכן ובעומק שלו, תוך כדי קריאה, מעין זום אין-זום אאוט, שמוסרת את הפרשנות והשיח סביב הטקסט. דוגמה נוספת היא מיזם של אחד המורים שבא לכאן. המיזם מיועד לתלמידים והוא מנסה להנגיש את עולם הטקסטים היהודיים בעזרת מפה אינטרנטית שמסדרת את הדברים על פי תקופות, חיבורים, אסכולות ועוד. מבט אחד נותן אוריינטציה לגבי הטקסט בכל ההיבטים הללו".

לאן עוד פניכם?

"בימים אלה הוצאנו חוברת סיכום של כנס שקיימנו בקיץ האחרון. המטרה של הכנס - שאנחנו מקיימים אחת לשנתיים - היא לנסות להסתכל קדימה ולשרטט את היעדים הבאים. דמויות מובילות מהעולם היו פה בירוחם יומיים, ועוד יומיים במרכז הארץ. הכנס הלך לכיוונים של טכנולוגיות שהן לא רק מול מסך מחשב, אלא באינטראקציה אחרת לגמרי עם המרחב. כמו למשל וירטואל-ריאליטי, שזה תחום ותיק, אבל הייתה בו התפתחות גדולה. לדוגמה: המשתתף חובש מעין משקפיים שמדמים רכבת הרים, ולמרות ידיעתו הברורה שהוא בחדר - הוא ייפול, כי רמת האשליה היא מאוד מאוד חזקה. זה כלי שיש לו פוטנציאל גדול מאוד בתחום החינוכי. הוא מאפשר לראות ולהבין גלקסיות אחרות ותחומים מדעיים אחרים. יש קבוצת מורים לפיזיקה שמלמדים בצורה מאוד מוחשית באמצעות הטכנולוגיה הזו, חוקים ותופעות טבע כמו גריטציה, למשל. יש מחקרים מאוד מעניינים שמעידים על כך שבמצביאות תלת-מימדית אנחנו לומדים הרבה יותר טוב מאשר בדו-מימדית. אנחנו מנסים לחקור את המשמעות של זה, ולבדוק איזה כלים כאלה ניתן להכניס לכיתות.

כיוון אחר לגמרי הוא העולם של המייקרוס - עולם שמשלב בין תכנות ממוחשב לפיתוח פיזי של דברים, דרך מדפסות תלת-מימד ולייזר. זהו בעצם חיבור בין לאו-טק והיי-טק. אנחנו מפתחים כלים חינוכיים שאפשר להשתמש בהם בלימודי המדעים, למשל, וראיתי פיתוחים שמשתלבים גם בתוך תחומי ההומניסטיקה. אלו כבר לא ה'לומדות' של פעם אלא טכנולוגיה שעובדת באינטראקציה עם הגוף ועם המרחב ועם אנשים אחרים

לא יכול לחזור אחורה. אני יכול להעיד על עצמי שאני לומד בשבת אחרת מאשר באמצע השבוע. בשבת אין לי את כל הכלים הטכנולוגיים שנוח לי היום ללמוד איתם. משהו שיכול לקחת דקה בסביבה הטבעית שלי - הרשת - לוקח יותר זמן בדרך של חיפוש בספרים בספרייה. אמנם אנחנו עוד בהתחלת התהליך, אבל לדעתי קרו הרבה דברים טובים ליהדות בעזרת הטכנולוגיה. אחד המעניינים והמהפכניים שבהם, הוא הדמוקרטיזציה של העולם היהודי. המצב שבו אדם, שאין לו רקע וידע בתחום, נגיש לחומרים כמו פרויקט השו"ת, ולכלים שיסייעו לתווך חוסר הבנה, מכניס לשיח היהודי אנשים שלא היו חלק ממנו. זה גורם לצמצום הפער בין מי שקיבלו חינוך ישיבתי ובין מי שלא, וזה שינוי דרמטי ומשמעותי.

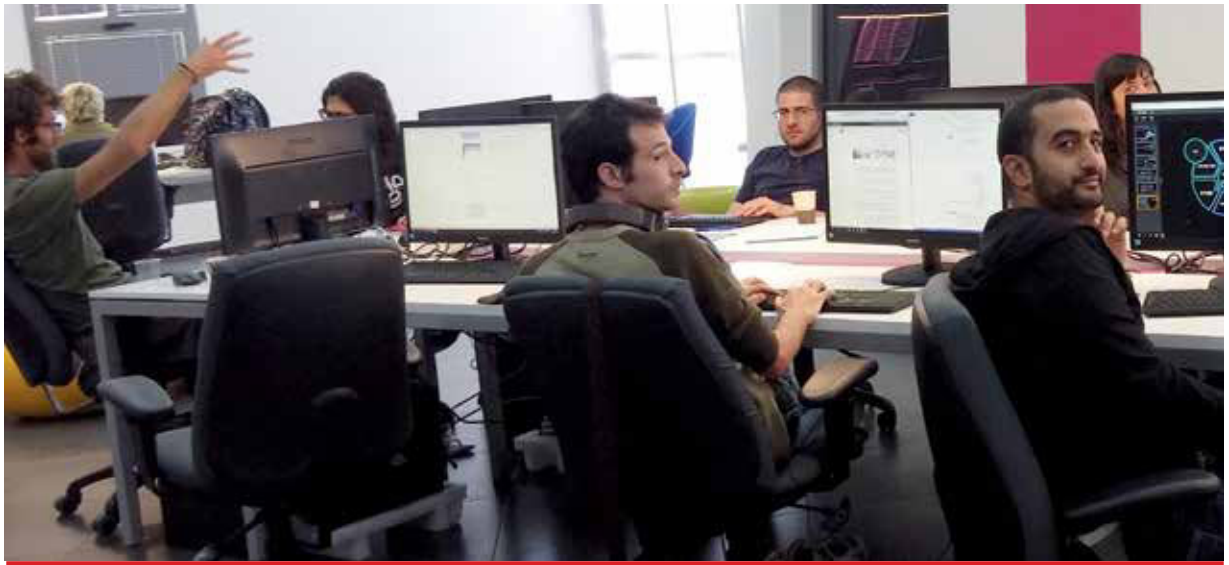
התחביר של הרשת הוא תחביר מאוד קצר, מהיר, שרץ בין דברים יחסית 'צהובים' וקליטים. אנחנו מאבדים ברשת את העולם של הטיעונים הארוכים. נשמעות התנגדויות, אבל אני חושב שזו כבר עובדה מוגמרת. כיום המדיה היא לא משהו שאפשר לשאול עליו שאלות, אלא צריך לנסות בעיקר להבין טוב את הזירה הזו ולהפיק ממנה את המקסימום

קשה להעריך את כל ההשלכות כי המהפכה עוד צעירה, אבל אני מאמין שההשפעות של השינוי הטכנולוגי קשורות לתחומים רבים. למשל, המהפכה של נשים בעולם היהודי שמתרחשת בעשורים האחרונים בחפיפה לכניסה של היהדות לעולם הדיגיטלי. אלה שתי מערכות שמחזקות זו את זו, בלי שאפשר לשים את האצבע ולדייק במה בדיוק. כך גם לגבי כניסה של אנשים לא דתיים לעולם השיח היהודי. זה משפיע בכל הכיוונים. אפילו השיח הדתי השמרני - גם אם הוא לכאורה לא רוצה בכך - מאוד מושפע מהדמוקרטיזציה של היהדות, מעצם העובדה שהטקסטים שדנים בהם

בישיבות, נגישים לשיח מסוג אחר. אני רואה לפעמים דפי מקורות שמגיעים מעולם הישיבות, ואני חושב שאם האנשים היו יודעים את מי הם מצטטים, ואם המצוטטים היו יודעים מי מצטט אותם - משני הכיוונים היו נבהלים..."

יש גם פן שלילי להתפתחות המדיה בעולם היהודי?

"כמו בכל תחום הומניסטי אחר, סכנת ההשטחה נמצאת גם כאן. התחביר של הרשת הוא תחביר מאוד קצר, מהיר, שרץ בין דברים יחסית 'צהובים' וקליטים. אנחנו מאבדים ברשת את העולם של הטיעונים הארוכים. זה מאוד משמעותי בתחום של יהדות ברשת. סכנת הרידוד נוכחת מאוד בשיח שדן בהשפעותיה של הרשת. יש הוגים שמאוד מסתייגים מהרשת בעיקר מהסיבה הזו, וגם באקדמיה נשמעות התנגדויות, אבל אני חושב שזו כבר עובדה מוגמרת. כיום המדיה היא לא משהו שאפשר לשאול עליו שאלות, אלא צריך לנסות בעיקר להבין טוב את הזירה הזו ולהפיק ממנה את המקסימום".

מה עושה אותך שמח בעבודה הזו?

"הכול. זה תחום מרתק. העבודה עם יזמים היא מדהימה. החומר האנושי כאן מגוון, והיצירתיות מרשימה. אלה אנשים מתקני עולם. גם הסטרט-אפסטים הכי עסקיים, באופי שלהם הם מתקני עולם, הם רוצים לשנות משהו מהותי בסביבה. בניגוד לקלישאות, האקזיט הוא אולי חלק קטן ממה שמושך, אבל מעניינים אותם גם הרבה דברים מהותיים."

מה המסר שלך, לסיום?

"המסר הוא בעיקר קריאה להכיר ולהבין את העולם הטכנולוגי, לא לפחד ממנו. אחרי שמבינים - אפשר לשלול חלק ממנו, אפשר לראות מה מאמצים. עם הזמן, העולם הזה נהיה יותר ידידותי למשתמש. תמיד יהיה חלק מהאנשים שפחות יסתדר איתו, גם בקרב הילדים. לכ-30% מהילדים בעולם המערבי, יש איזשהו מחסום בקטע הטכנולוגי. זה חלק מהאתגר, אבל הגישה הקטגורית לטכנולוגיה ולמדיה, היא לא נכונה, גם אם יש דברים שיותר קשים לנו לפענח. המיתולוגיה סביב הטכנולוגיה הרבה יותר גדולה ממה שהיא במציאות. אני חושב שהבורות היא האויב הגדול ביותר של התהליכים האלה, מכל הכיוונים. מפסידיים הרבה דברים טובים שאסור להפסיד, ומשלימים עם הרבה דברים שאסור להשלים איתם."

במרחב. זה עולם מסעיר שקשה לחזות מה יתפוס ממנו, אבל הוא היה מאוד משמעותי בכנס.

אתן לך דוגמה, שקשורה גם לקונטקסט היהודי-ישראלי. השנה יצרנו שיתוף פעולה עם קרן אבי-חי, ופתחנו מסלול של סטרט-אפסטים שבאים מתחום החינוך היהודי וגם מהתחום החינוכי בתפוצות. הרעיון הוא שבסוף המסלול שלנו יהיו לנו פרויקטים חדשים גם בתחומים האלה. במחזור הנוכחי יש לנו כבר שני פרויקטים. אחד מהם מטפל בנושא של אמפתיה בין ציבורים שונים בחברה, דרך טכנולוגיה של אמצעים וירטואליים שמדמים מציאות. משקפיים מיוחדים מאפשרים לגבר להיכנס לדמותה של אשה, לערבי - לחוש יהודי, ללבן - שחור.

זו חוויה מאוד מאוד מטלטלת ועוצמתית. שני אנשים חובשים בו-זמנית את המשקפיים, עומדים זה מול זה, וכל אחד רואה את השני כפי שהפך להיות במציאות הווירטואלית - הגוף, הלבוש, הסביבה בה הוא נמצא. אתה נוגע בעצמך, אבל אתה רואה גוף של אדם אחר, שונה ממך. הרעיון הוא ליצור את הטלטלה הראשונית, המבלבלת, ומשם אפשר להתחיל תהליך יותר מילולי, סדנאי. זו נקודת מוצא שקשה מאוד להגיע אליה רק בדיבורים. בחוויה הזו אדם מאבד את האוריינטציה לגבי מי הוא ואיפה הוא נמצא באותו רגע ברמה הכי פיזית."

האם הטכנולוגיה המפותחת הזו לא עלולה לקחת מהילדים את עולם הדמיון?

"אני חושב שיש אפשרות כזו ומכיר גישות שמתרעות על כך. יש מחקרים שמסקנותיהם מעידות על כך שהמוח שלנו זקוק גם לחוויות 'שטוחות'. כלומר, שנדרשת לאדם לפחות חצי שעה ביום של קריאת טקסט, ואי אפשר להסתפק רק בצפייה בווידאו. המחקרים מראים שהקריאה עושה משהו מבחינת הקשרים במוח, ושיש יכולות שאנחנו זקוקים להן ולא נוכל להגיע אליהן בלי פעילות שמשאירה מקום לדמיון."

אבי ורשבסקי, הוא אב לחמישה, בגילאי 21-10. גר שבע-עשרה שנים בירושם. בוגר המחזור הראשון של ישיבת הקיבוץ הדתי בעין צורים.